

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет хімії, екології та фармації
Кафедра органічної хімії та фармації

СИЛАБУС нормативного освітнього компонента БІОХІМІЯ З ОСНОВАМИ БІООРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ

підготовки бакалавр
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

Галузь знань 09 Біологія

спеціальності 091 Біологія
(шифр і назва напрямку)

Освітньо-професійної програми Лабораторна діагностика
(назва освітньої програми)

Луцьк – 2022

Силабус освітнього компонента «Біохімія з основами біоорганічної хімії»
для підготовки бакалаврів, галузі знань 09 «Біологія», спеціальності 091
«Біологія», за освітньою програмою «Лабораторна діагностика»

Розробник:

доцент кафедри органічної хімії та фармації,
кандидат біологічних наук

Осип Ю. Л.

**Силабус навчального освітнього компонента затверджений на засіданні
кафедри органічної хімії та фармації**

протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри
органічної хімії та фармації,
кандидат хімічних наук:



Сливка Н. Ю.

© Осип Ю.Л., 2022

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма навчання	09 Біологія	Нормативна освітній компонент
		Рік навчання: 1
Кількість годин / кредитів: 120 / 4	091 – Біологія	Семестр: 2-ий
		Лекції: 14 год.
	Лабораторна діагностика	Лабораторні: 4 год.
ІНДЗ: немає	бакалавр	Самостійна робота: 88 год.
		Консультації: 14 год
		Форма контролю: залік
Мова навчання українська		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ПІП Осип Юрій Леонідович

Науковий ступінь кандидат біологічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент

Номер мобільного зв'язку: 0501325324

e-mail: osyp.yuri@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Біохімія з основами біоорганічної хімії розглядає закономірності будови і реакцій окремих класів карбонових сполук у зв'язку з їх біологічними функціями та впливом на фізіологічні процеси, що відбуваються в біологічних системах. Це наука, що вивчає будову, реакційну здатність, хімічні перетворення та біологічне значення органічних сполук, які входять до складу живих організмів. Об'єктами вивчення освітнього компонента є низькомолекулярні біомолекули, біополімери (білки, нуклеїнові кислоти, полісахариди), біорегулятори (ферменти, гормони, вітаміни, регуляторні молекули імунної системи тощо), природні і синтетичні біологічноактивні молекули.

Метою освітнього компонента “Біохімія з основами біоорганічної хімії” є узагальнення знань про найважливіші класи природних органічних сполук, їх структуру, фізичні та хімічні властивості, роль у процесах життєдіяльності живих організмів.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента “Біохімія з основами біоорганічної хімії” є:

- сприяти розвитку і узагальненню у студентів знань про хімічну структуру і властивості органічних сполук, що входять до складу живих організмів і беруть участь у процесах метаболізму;
- розвинути розуміння основних методів біохімії, вивчення хімічного складу живих організмів, нагромадження їх в органах і тканинах у процесі обміну;
- розвинути практичні навички студентів виконувати певні хімічні операції з дотриманням правил техніки безпеки.
- ознайомити студентів з основами аналізу природних сполук, що входять до складу живих організмів.

– сприяти формуванню необхідної бази знань для вивчення студентами інших освітніх компонентів фундаментального та професійно-орієнтованого напрямку і подальшого самовдосконалення шляхом самостійної підготовки.

Міжпредметні зв'язки.

Біохімія знаходиться в тісному зв'язку з органічною хімією, молекулярною фармакологією, біофізикою та іншими медико-біологічними освітніми компонентами. Разом з цими науками вона складає фундамент генетики, молекулярної біології, імунології, сучасної теоретичної медицини та медичної біології.

Результати навчання (Компетентності)

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
Фахові компетентності (ФК)	<p>ФК 01. Здатність застосовувати знання та вміння з математики, фізики, хімії та інших суміжних наук для вирішення конкретних біологічних завдань.</p> <p>ФК 02. Здатність демонструвати базові теоретичні знання в галузі біологічних наук та на межі предметних галузей.</p> <p>ФК 04. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.</p> <p>ФК 11. Здатність здійснювати безпечну професійну практичну діяльність згідно з протоколами, рекомендаціями щодо безпеки та діючим законодавством.</p> <p>ФК 12. Здатність проводити підготовку оснащення та робочого місця до проведення лабораторних досліджень, проводити збір та верифікацію даних, прийом та обробку зразків згідно з протоколами досліджень.</p>
Програмні результати навчання (ПРН)	<p>ПРН 03. Планувати, виконувати, аналізувати дані і презентувати результати експериментальних досліджень в галузі біології.</p> <p>ПРН 05. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних біологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення</p> <p>ПРН 09. Дотримуватися положень біологічної етики, правил біологічної безпеки і біологічного захисту у процесі навчання та професійній діяльності.</p> <p>ПРН 10. Знати основи систематики, методи виявлення та ідентифікації неклітинних форм життя, прокаріот і еукаріот й застосовувати їх для вирішення конкретних біологічних завдань.</p> <p>ПРН 19. Застосовувати у практичній діяльності методи визначення структурних та функціональних характеристик біологічних систем на різних рівнях організації.</p>

Структура освітнього компонента

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	Лекції	Лабо- раторні заняття	Самос- тійну роботу	Конс.
Змістовий модуль I. Предмет біоорганічна хімія. Хімічний склад живих організмів. Вуглеводи.				
Тема 1. Вступ. Історія розвитку та виникнення біохімії. Елементний склад живих організмів. Вода та неорганічні йони.	1		6	
Тема 2. Моносахариди.	1	1	8	
Тема 3. Оліго- та полісахариди.	1	1	6	2
Змістовий модуль II. Ліпіди та карбонові кислоти.				
Тема 4. Ліпіди.	1	1	8	
Тема 5. Природні вищі карбонові кислоти.	1	1	6	2
Змістовий модуль III. Амінокислоти та білки.				
Тема 6. Амінокислоти. Пептиди.	1		6	
Тема 7. Білки. Структура і функції.	1		8	2
Тема 8. Фізико-хімічні властивості білків.	1		6	2
Змістовий модуль IV. Ферменти.				
Тема 9. Класифікація та номенклатура ферментів.	1		6	
Тема 10. Механізм дії ферментів.	1		6	
Тема 11. Властивості ферментів.	1		8	2
Змістовий модуль V. Нуклеїнові кислоти.				
Тема 12. Хімічний склад нуклеїнових кислот. Нуклеотиди.	1		6	2
Тема 13. Структура та функції ДНК. Фізико-хімічні властивості ДНК.	2		8	2
Сума по розділах	14	4	88	14
Всього годин	120			

Теми лабораторних робіт

Лекційний курс “Біохімія з основами біоорганічної хімії” супроводжується проведенням лабораторних робіт, метою яких є закріплення теоретичних знань та оволодіння сучасними методами подання та дослідження молекул біоорганічних сполук.

Робота студентів при проведенні лабораторних робіт реалізується за тематикою основних розділів навчального компонента, що вивчається у вигляді розв'язування задач, індивідуального і колективного характеру, написання контрольних робіт та тестових завдань.

Теми лабораторних робіт відповідають темам розділів, що розглядаються в лекційному курсі.

№ з/п	Тема заняття	К-сть годин
1	Техніка безпеки в хімічній лабораторії. Основні вимоги до проведення лабораторних робіт з біоорганічної хімії. <i>Тест.</i> Вуглеводи. <i>Лаб. р. № 1.</i> Вуглеводи. <i>К.О.1.</i> Вуглеводи.	2
2	<i>Тест.</i> Ліпіди та карбонові кислоти. <i>Лаб. р. № 2.</i> Ліпіди та карбонові кислоти. <i>К.О.2.</i> Ліпіди та карбонові кислоти.	2
Всього:		4

Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Вид роботи	К-сть годин
1.	<i>Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу:</i>	
	Тема 1. Вступ. Основні терміни та поняття біохімії. Принципи організації та функціонування живої матерії.	2
	Тема 2. Ферменти. Номенклатура та класифікація.	2
	Тема 3. Структура та механізм дії ферментів.	2
	Тема 4. Основні поняття вітамінології. Класифікація вітамінів.	2
	Тема 5. Водорозчинні вітаміни. Структура та функції.	4
	Тема 6. Жиророзчинні вітаміни. Структура та функції.	4
	Тема 7. Будова та функції біологічних мембран.	2
	Тема 8. Перетравлення ліпідів та всмоктування продуктів гідролізу.	2
	Тема 9. Катаболізм триацилгліцеролів.	2
	Тема 10. Біосинтез жирних кислот та ліпідів.	2
	Тема 11. Перетворення вуглеводів у харчовому тракті людини.	2
	Тема 12. Процеси перетворення вуглеводів на клітинному рівні.	4
	Тема 13. Біосинтез вуглеводів.	4
	Тема 14. Біологічне окиснення.	2

№ з/п	Вид роботи	К-сть годин
	Тема 15. Метаболізм білків.	4
	Тема 16. Проміжний обмін амінокислот.	2
	Тема 17. Метаболізм пуринових та піримідинових нуклеотидів.	4
	Тема 18. Загальні уявлення про сигнальні системи організму.	2
	Тема 19. Поняття про гормони та їх механізм дії.	2
	Тема 20. Гормональна регуляція метаболізму та фізіологічних функцій.	2
2.	<i>Підготовка до лабораторних занять та пояснення експериментальних даних</i>	8
3.	<i>Підготовка до поточного контролю</i>	12
4.	<i>Систематизування вивченого матеріалу перед екзаменом</i>	16
	Всього	88

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Діагностика знань студентів під час навчального процесу здійснюється за допомогою:

- 1) усних опитувань на лабораторних заняттях;
- 2) виконання письмових завдань на лабораторних заняттях;
- 3) письмових модульних тестових завдань;
- 4) заліку.

Поточний контроль проводиться під час лабораторних занять. Бали нараховуються за роботу на лабораторних роботах, оформлення журналів, виконання індивідуальних завдань, усне опитування та тестові завдання, що використовуються під час підготовки до контрольного тестування. Підсумковий контроль проводиться у вигляді тестування, що охоплює теоретичний матеріал, що вивчається протягом курсу.

Максимальна оцінка за всі залікові модулі становить 100 балів, з них:

Поточна оцінка – 40 балів:

Заліковий модуль 1. Робота під час лабораторних занять та оформлення лабораторного журналу. Разом 10 балів. За кожен модуль нараховується 2 бали.

Заліковий модуль 2. Контрольні опитування. Разом 30 балів. На кожному семінарі студент може отримати максимум 5 балів.

Також, студент може отримати додаткові бали за індивідуальну роботу у випадку представлення роботи на заключному семінарі та належному її захисті. Оцінка за індивідуальну роботу не може перевищувати 10 балів, а за поточне оцінювання студент не може отримати більше 40 балів.

Контрольна модульна оцінка – 60 балів. Контрольні модульні оцінки виставляються за результатами виконання тематичних тестів.

Заліковий модуль 3. Тестування з теоретичного матеріалу. Разом 60 балів. За кожен тематичний тест студент може отримати 10 балів максимум.

Тестування охоплює матеріал, що викладається на лекціях та лабораторних заняттях.

Оцінювання знань здобувачів освіти з елементами дуальної форми здобуття освіти. Години, форми навчання та особливості організації освітнього процесу визначаються на поточний рік. Знання, уміння, компетентності здобувачів освіти оцінюються представниками підприємства (наставниками) та викладачем університету.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) навчальної дисципліни. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (ПОЛОЖЕННЯ

про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки (<https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль здійснюється на підставі оцінювання всіх видів робіт студентів.

Таблиця 1

Поточне оцінювання (40 балів)				Модульне оцінювання (60 балів)				Підсумковий контроль (Загальна кількість балів)					
Контрольні опитування				Лабораторні роботи					Тести				
Вуглеводи	Ліпіди та карбонові кислоти	Амінокислоти та білки	Ферменти та нуклеїнові кислоти	Лаб. р. № 1. Вуглеводи.	Лаб. р. № 2. Ліпіди та карбонові кислоти.			Вуглеводи	Ліпіди і карб. кислоти	Білки	Ферменти	Нуклеїнові кислоти	100
8 балів за кожне контрольне опитування				4 бали за лабораторну роботу				12 балів за кожен тест					
Підсумкове модульне оцінювання (100 балів)													

Форма підсумкового контролю з дисципліни - залік. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК становить 100 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 60 балів. Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи.

У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані

під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Біологічна і біоорганічна хімія : у 2 кн.: підручник. Кн. 2. Біологічна хімія / Губський Ю.І., Ніженковська І.В., Корда М.М. та ін.; за ред. Ю.І. Губського, І.В. Ніженковської. 3-є вид. К.: ВСВ «Медицина», 2021. 544 с.
2. Biological chemistry/ Yu.I. Gubskiyi. 3-nd. ed. Vinnitsa : Nova Knyha, 2020. 488 p.
3. Біологічна хімія / О.Я. Склярів. Тернопіль: Укрмедкнига, 2020. 706 с.
4. Гонський І.Я., Максимчук Т.П. Біохімія людини. Тернопіль: Укрмедкнига, 2019. 732 с.
5. Губський Ю.І., Ніженковська І.В. «Біологічна і біоорганічна хімія», Київ ВСВ «Медицина», 2016 р.
6. Біохімія : підручник / за заг. ред. проф. А. Л. Загайка, проф. К. В. Александрової. Х. : Вид-во «Форт», 2014. 728 с.
7. Zubay G., Parson W., Vance D. Principles of Biochemistry WCB Wm. S. Brown Publishers. 1995. 989 p.

Допоміжна:

1. Остапченко Л.І., Скопенко О.В. Біохімія у схемах і таблицях: Навчальний посібник. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2004. 128 с.

- Berg J.M. Biochemistry 8TH EDITION Publisher: New York Macmillan Higher Education 2018.
- Заїчко Н.В., Мельник А.В. Навчально-методичний посібник з біологічної хімії, 2016 р.
- Біологічна хімія. Лабораторний практикум : практикум / [М. М. Корда, Г. Г. Шершун, М. І. Куліцька та ін.] ; за ред. М. М. Корди. – 3-тє вид., випр. і допов. Тернопіль : ТДМУ, 2015. 216 с.
- Лабораторний практикум з курсу «Біоорганічна хімія» для студентів заочного відділення. Гребіник Д.М., Моргаєнко О.О., Скопенко О.В. Київ, 2009. 43 с.
- Біологічна хімія: лабораторний практикум / [Я. І. Гонський, Н. П. Саюк, Л. М. Рубіна та ін.]; за ред. Я. І. Гонського. Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. 288 с.

Додаток до си́лабусу

Згідно пп. 2.5 наказу «Про затвердження норм часу для планування та обліку навчальної роботи та переліку основних видів методичної, наукової й організаційної роботи науково-педагогічних працівників на 2022/2023 н.р. у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» визначити групу Біо-21з на 2022/2023 н.р. як малокомплектну та встановити кількість аудиторних годин відповідно пп. 2.6 цього наказу в наступному обсязі.

Структура освітнього компонента

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	Лекції	Лабо- раторні заняття	Самос- тійну роботу	Конс.
Змістовий модуль I. Предмет біоорганічна хімія. Хімічний склад живих організмів. Вуглеводи.				
Тема 1. Вступ. Елементний склад живих організмів. Вода та неорганічні йони.			6	
Тема 2. Моносахариди.	1	1	6	
Тема 3. Оліго- та полісахариди.	1	1	6	
Змістовий модуль II. Ліпіди та карбонові кислоти.				
Тема 4. Ліпіди.	1	1	6	
Тема 5. Природні вищі карбонові кислоти.	1	1	6	
Змістовий модуль III. Амінокислоти та білки.				
Тема 6. Амінокислоти. Пептиди.	1		6	
Тема 7. Білки. Структура і функції.	1		6	
Тема 8. Фізико-хімічні властивості білків.			8	

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	Лекції	Лабо- раторні заняття	Самос- тійну роботу	Конс.
Змістовий модуль IV. Ферменти.				
Тема 9. Класифікація та номенклатура ферментів.	1		8	
Тема 10. Механізм дії ферментів.	1		8	
Тема 11. Властивості ферментів.			8	
Змістовий модуль V. Нуклеїнові кислоти.				
Тема 12. Хімічний склад нуклеїнових кислот. Нуклеотиди.			6	
Тема 13. Структура та функції ДНК. Фізико-хімічні властивості ДНК.			8	
Сума по розділах	8	4	88	
Всього годин	120			